

Glosy a aktuality.

Procesní posice Treuhändra.

§ 9 nařízení Reichsprotectora ze dne 21. VI. 1939 stanoví:

(1) »Reichsprotector in Böhmen und Mähren může ve vhodných případech ustanoviti správce, kteří podléhají jeho doзору a příkazu. Taktéž může Reichsprotector in Böhmen und Mähren odvolati důvěrníky a vnučené správce, dosazené podle předpisů protektorátních.

(2) Pokud jde o majetek ve smyslu § 1 tohoto nařízení, přísluší právo dosazovati správce výlučně Reichsprotectoru in Böhmen und Mähren.

(3) Reichsprotector in Böhmen und Mähren stanoví práva a povinnosti správců.

(4) Pokud Reichsprotector in Böhmen und Mähren svého práva podle odstavců 1 a 3 použije, neplatí předpisy o důvěrnících a vnučených správcích, platné v Protektorátě.«

V tomto předpise stanoví se zcela povšechně, že práva a povinnosti Treuhändra určí Reichsprotector. Toto určení jest především obsaženo v druhém prováděcím výnosu Reichsprotectorovu ke shora uvedenému nařízení o židovském majetku, v jehož článku VII. se stanoví:

»Právní postavení zplnomocněných správců.

§ 15.

Obsah a vykonávání práv.

(1) Zplnomocněný správce, dosazený podle § 9 nařízení k dalšímu vedení, uspořádání, nebo zcezení podniku, nebo v jiných případech má právo prováděti vlastním jménem na účet podniku nebo postiženého všechny soudní i mimosoudní právní práce a jednání právní potřebná k splnění příkazu jemu uděleného. Zmocnění nahrazuje každou jinak nutnou plnou moc. Zplnomocněný správce jest oprávněn volně nakládati s předměty, na nichž váznou zástavní práva jakéhokoli druhu nebo podobná práva; výtěžek nastupuje na místo předmětu.

(2) Během trvání správy zplnomocněnce odpočívá oprávnění majitele podniku i, má-li podnik právní formu právnické osoby, jejích orgánů, aby účinně

jednali, pro nebo proti podniku. Rovněž tak odpočívá oprávnění kurátora ustanoveného soudem nebo jiným místem.

§ 16.

Povinnosti.

Zplnomocněný správce jest povinen vynaložiti při výkonu svých jednání péči řádného obchodníka a ručí za každou škodu vzházející z tohoto opominutí péče.

§ 17.

Výlohy za vedení úředních prací.

(1) Výlohy vznikající z vedení zplnomocněným správcem nese podnik.

(2) Místa příslušná podle nařízení a prováděcích ustanovení stanoví náhradu příslušející zplnomocněnému správci a nutné výlohy, jež jest mu hraditi.

§ 18.

Odvolání.

Zplnomocněný správce může býti kdykoliv odvolán.

§ 19.

Uvedení v úřad.

Listina o uvedení v úřad, udělená zplnomocněnému správci místem příslušným pro dosazení podle nařízení a prováděcích ustanovení slouží za výkaz vůči komukoli a nahrazuje každý v soukromém i veřejném styku případně nutný důkaz dosazení.«

Z těchto předpisů jest upozorniti především na dikci § 15, v němž se mluví, že Treuhänder má právo prováděti »vlastním jménem na účet podniku nebo postiženého všechny soudní i mimosoudní právní práce a právní jednání potřebná k splnění příkazu jemu uděleného« a v němž se dále stanoví, že »zmocnění nahrazuje každou jinak potřebnou plnou moc«.

Nelze ničeho vyvozovati z českého překladu »zplnomocněný správce«, neboť v německém autentickém znění se praví jen, že jest to »der... eingesetzte Treuhänder«. Český překlad »zplnomocněný správce« tedy nemá

nic jiného vyjádřiti než »Treuhänder«, stejně tak jako český překlad »zplnomocněnec« na místě »Treuhänder«. Usuzovati tedy z tohoto českého překladu něco na právní povahu procesní posice Treuhändrov by bylo nesprávné.*)

Spíše jest zapotřebí přihlédnouti k vlastnímu smyslu celé funkce Treuhändrov a z toho něco vyvozovati.

Vystupuje »Treuhänder« ve sporu jako zástupce »podniku nebo postiženého« anebo jako náhradník (svým vlastním jménem na jeho účet)? Tato otázka jest velmi důležitá zejména pro spory, které před dosazením Treuhändra byly již v běhu. Kdyby totiž Treuhänder měl jinou funkci, než jako zástupce žalující nebo žalované strany dosazením Treuhändra postižené, znamenalo by to, že nevstoupil-li by Treuhänder do sporu, byl by dosavadní výsledek sporu zmařen a spor by musel začít znovu.

Názor, že Treuhänder nejedná jako zástupce, nýbrž že sám je stranou ve sporu, zastává Dr. Jurášek (Příročí peněžních ústavů a podniků a předpisy o židovském majetku). Uvádí na str. 148:

»Dosazený správce (Treuhänder) jedná vlastním jménem na účet podniku nebo postiženého. Nejedná tedy jako zmocněnec a neplatí pro něho vůči majiteli podniku předpisy o smlouvě zmocňovací (§§ 1002 a násl. obč. zák.). Též před soudy, na př. ve sporu, vystupuje vlastním jménem. Je tedy stranou ve sporu správce jako správce spravovaného podniku (analogie vnučených a konkursních správců), a nikoliv podnik zastoupený správcem. Místní i věcná příslušnost soudu bude řídit se však podle sídla podniku. Otázkou však zůstává, zda k rozhodování ve sporech, v nichž jest správce stranou, budou příslušny soudy říšské nebo protektorátní. Bylo by se kloniti k názoru, že všude tam, kde bude správce říšským občanem, což bude povětšinou, ne-li vůbec, budou k rozhodování ve sporech správce a proti správci příslušny soudy říšské.«

*) V zájmu právní jasnosti doporučuje se překládati pojem »Treuhänder« slovem »důvěrník«.

My sami jsme názoru opačného, tvrdíme, že Treuhänder je pouhým zástupcem postiženého podniku nebo postižené osoby, že ve sporu má býti pokračováno, že i nové spory mají býti zahajovány jménem postiženého podniku nebo postižené osoby »zastoupené Treuhändrem«, případně proti postiženému podniku nebo postižené osobě »zastoupené Treuhändrem«. Odůvodňujeme to takto:

1. Na scestí zdají se přiváděti jen slova »im eigenen Namen« v § 15, odst. 1, druh. prováděcího výnosu. Čteme-li však 2. odst. tohoto § 15, zdá se, že slova »im eigenen Namen« mají poněkud jiný smysl:

»Während der Dauer der treuhänderischen Verwaltung ruht die Befugnis des Inhabers der Unternehmens und, wenn das Unternehmen die Rechtsform einer juristischen Person hat, ihrer Organe, mit Wirkung für und gegen das Unternehmen zu handeln. Ebenso ruht die Befugnis eines vom Gericht oder von einer anderen Stelle bestellten Kurators.«

Zdá se, že slovy »im eigenen Namen« mělo se vyjádřiti, že Treuhänder namísto zákonných zástupců (společníků, nebo orgánů, právnických osob a pod.) jedná a podepisuje vlastním jménem postižený podnik nebo postiženou osobu, a mělo se na mysli, že tak činí jako její zástupce v důsledku svého dosazení, nikoliv však jako zástupce těchto společníků nebo orgánů.

Namísto tedy, aby při firemním podpisování pod znění firmy se podepsal Treuhänder jako zástupce osoby firemně zastupování oprávněné, podepíše se pod znění firmy jako přímo povoláný zástupce s označením »der Treuhänder«.

Slova »im eigenen Namen« tedy podle tohoto výkladu mají znamenati, že Treuhänder sice jedná »jménem postiženého podniku nebo postižené osoby«, avšak »vlastním jménem«, jakožto osoba za ně jednati oprávněná a »nikoliv jménem jinakých zákonných zástupců (orgánů)«.

Gramaticky jest tento výklad ovšem poněkud násilný, zdá se však, že jiný výklad nemělo druhé prováděcí nařízení na mysli.

2. V tomto výkladu nás podporuje i to, že podle instrukcí, dávaných jednotlivým Treuhändrům říšským protektorem, »der Treuhänder vertritt das ihm anvertraute Unternehmen vor Gericht und sonstigen Behörden. Es steht ihm das aus-

schliessliche Recht zu, mit unmittelbarer Rechtswirkung für und gegen das Unternehmen zu handeln».

V této instrukci spatřujeme autentický výklad pojmu »im eigenen Namen«, neboť tento výraz má vyjadřovati, že Treuhänder »zastupuje« (vertritt) svěřený mu podnik před soudem a jinými úřady, a že takto za něj jedná s bezprostřední právní účinností (mit unmittelbarer Rechtswirkung).

3. Vyvozujeme tento výklad i z § 16 druhého prováděcího nařízení, podle něhož ručí Treuhänder sám a podle něhož neručí tedy od doby jeho dosazení za vedení obchodu zákonní zástupci (orgány).

4. V instrukcích uvedených shora sub 2. se praví: »mit unmittelbarer Rechtswirkung für und gegen das Unternehmen«. Představujeme si to opět v úplném souhlasu s námi zastávaným názorem. Jestliže na př. společník veřejné obchodní společnosti byl oprávněn již z povahy svého společenství zastupovati podnik, pak jeho oprávnění odpovídá po dobu funkce Treuhändera a na místo něho svým vlastním jménem za podnik bude jednat Treuhänder, na venek tedy ve všech případech bude provozovati obchody a vystupovati u soudů a úřadů jménem podniku, zastoupeného jím samým, při čemž Treuhänder bude podnik zastupovati z povahy svého dosazení jako Treuhänder. Treuhändrovo oprávnění je tedy originární, protože je vykonáváno vlastním jménem Treuhänderovým, ovšem jakožto zástupce postiženého podniku nebo postižené osoby. Není odvozeno od práva dosavadních společníků nebo orgánů.

Jestliže však jest Treuhänder povolán s bezprostřední právní účinností jednat i proti podniku, pak to znamená, buď, že může podnik zastupovati, a nebo že může podnik jakožto majetkovou hodnotu zciziti vlastním jménem (originární oprávnění nikoliv odvozené od práva majitelů podniku), avšak i to není nic jiného než právní jednání, které by majitelé podniku byli oprávněni provésti sami, kdyby tu nebyl Treuhänder. Jistý rozpor tu ovšem zůstane, avšak v praxi nebude patrně činiti obtíží.

Z úvah právě uvedených plyne, že funkce Treuhändera nastupuje na místo funkce majitelů podniku, nebo orgánů podniku. Kde tito majitelé nebo orgány dosud jednali pod jménem podniku, bude tak jednat i Treuhänder, tedy i tam, kde postižené

osoby jednaly dosud pod svým vlastním soukromým jménem u provozování svého podniku, není závady, aby Treuhänder pod tímto jménem podnik provozoval dále a podpisoval jej (svým vlastním jménem) jako Treuhänder a to již z toho důvodu, že jen tímto způsobem může jednat přímo »für Rechnung... des Betroffenen« (§ 15, odst. 1, druh. prov. nař.), resp. »mit unmittelbarer Rechtswirkung für und gegen das Unternehmen« (instrukce shora cit.). Kdyby totiž takto nepostupoval, nemohl by dosáhnouti toho, aby právní účinky jeho jednání působily přímo na účet podniku nebo postiženého, aby závazky jej postihovaly přímo a práva jím byla přímo nabývána. Pak by ovšem bylo zapotřebí, aby práva, kterých nabude sám Treuhänder, převáděl vždy zvlášť na postižený podnik nebo postiženou osobu, a pokud jde o závazky, které by Treuhänder na sebe vzal, musely by býti převáděny rovněž vždy zvlášť a to dokonce se souhlasem oprávněných. Tuto komplikaci však druhý prov. výnos jistě přivoditi nechtěl.

Když tedy žaloval nebo byl žalován postižený podnik nebo postižená osoba a mezi tím byl dosazen Treuhänder, půjde spor dále. I nové spory však budou podávány jménem postiženého podniku nebo postižené osoby zast. Treuhändrem a nebo proti postiženému podniku nebo postižené osobě zastoupené Treuhändrem, rovněž tak exekuce budou podle této zásady zcela jednoduše vedeny přímo pro nebo proti postiženému podniku nebo postižené osobě.

Poznámka:

Během tisku vyšla noticka Dr. Hrdličky ve Všeřdu 3/1940, str. 107. Hrdlička varuje se jednoznačného vyřešení a doporučuje, aby v každém případě rozhodovala »Bestallungsurkunde« a její obsah (»obsah příkazu«): podle toho někdy

bude Treuhänder »zmocněncem«, někdy »stranou«. Takový výsledek však je pro praxi nepoužitelný, neboť »obsah příkazu« není pro veřejnost seznatelný (schází publicita).

Lze prorogovat mezi českými a německými soudy v Protektorátě?

Ve Všehrdu 2/1940 zastává Karel Srna v článku »K otázce příslušnosti soudů v Protektorátu ve věcech německých státních příslušníků« názor, že tato prorogace možná je. Poukazuje též na vývody Gerlichovy v časopise »Pro právní a státní vědu« 1939, str. 230 a n., v článku »Připustnost prorogace v civilních sporech podle nové úpravy soudní příslušnosti v Čechách a na Moravě«, který dospěl k témuž výsledku.

Stejně tak Dr. Knap v Právní praxi 7-8/1939, str. 197, dospívá ke kladnému výsledku.

Dr. Loula v publikaci »Nové zákony a nařízení« čís. 5/1939, str. 417, vyslovil se pro nepřipustnost prorogace.

Jak uvádí Všehrd 2/1940, str. 65, upozornilo min. spravedlnosti na dopis úřadu říšského protektora v Čechách a na Moravě, jímž se tento poměr německého a českého soudnictví určuje způsobem zcela jednoznačným. V dopise se praví, že se v hospodářských kruzích v Protektorátě projeví snahy vyloučiti smluvními doložkami příslušnost německých soudů v Protektorátu. V těchto doložkách se stanovilo, že zúčastněné strany bez ohledu na státní příslušnost se podrobují soudnictví Protektorátu a výslovně se vzdávají práva dovolávati se německých soudů. S ohledem na § 3 nařízení o výkonu občanské právní péče v Protektorátu Čechy a Morava (Verordnung über die Ausübung der bürgerlichen Rechtspflege im Protektorat Böhmen und Mähren) ze dne 14. dubna 1939 RGBl. I., s.

759, dlužno však tyto doložky pokládati za právně neúčinné, protože německí státní příslušníci nemohou se podrobiti příslušnosti soudů v Protektorátu předem a všeobecně, ale teprve vstoupením do sporu v každém jednotlivém případě. Proto se má působiti na obchodní kruhy, aby podobných doložek neuzavíraly a soudům bylo dáno výslovné upozornění na neúčinnost těchto doložek.

Je ovšem právně problematické, zda ministerstvo spravedlnosti může chtíti působiti svými upozorněními na výsledek úvah, ke kterým soudce má dospěti zcela samostatně. Přes to je však nutno s tím počítati, že prorogace ve prospěch protektorátních soudů bude pokládána za neúčinnou, kdežto prorogace ve prospěch soudů německých za účinnou.

Změny řízení před pracovními soudy podle vládního nařízení č. 308/1939 Sb.

Zákon ze dne 4. července 1931, č. 131 Sb. o soudnictví ve sporech z poměru pracovního, služebního a učebního (o prac. soud.) byl již opětovně novelisován; novelisace byla uskutečněna až dosud zákonem č. 251/34 Sb. (čl. IV.), zák. č. 161/1936 Sb. (čl. IX.), dále vládní nař. z 11. XI. 1938, č. 280 Sb. a posléze vládní nař. č. 308/39 Sb.

Vládní nař. ze dne 26. října 1939, č. 308 Sb., kterým se mění některá ustanovení zákona ze dne 4. VII. 1931, č. 131 Sb., vyhlášeno bylo dne 22. prosince 1939 a účinnosti nabylo 30. dne po vyhlášení. Zrušilo prvé dvě novely, totiž ustanovení článku IV., odst. 1. zák. č. 251/34 Sb. a čl. IX. zák. č. 161/1936 Sb. a změnilo doslov těchto ustanovení zákona o prac. soudech č. 131/1931 Sb.: § 28, odst. 2, § 31, § 32, § 33, odst. 1, § 34, odst. 1, § 42. Jinak